

පුද්ගලයෙකුගේ ජීවිතයක සෑපය වඩිනයට උපකාර වෙන ධම් සකස් වෙන අලුත් අලුත් ආකාරය යි මේ මූලපර්යාය සූත්‍රයෙන් විග්‍රහ වෙන්නේ. ඒකට දීලා තිබෙන වචනය ප්‍රජාපති යන්න යි. නමුත්, ඔය ප්‍රජාපති කියන ශක්තිය තුළ කෝටි ප්‍රකෝටි ගණන්, සීමාවක් කියනට බැරි තරම්, නා නා ආකාරවල පිරිසිදු ස්වරූපවල සිතුවිලි පහළ කරනට පුළුවන් තත්ත්වයේ තාප, විද්යුත්, කාන්දම් අල්ලගෙන නම් ක්‍රියා කරන්නේ, ඒ වෙලාවට හටගත් සිතුවිලි ඉදිරියට යන විට නා නා තරාතිරම්වල සිතුවිලි ස්වරූප පිරිසිදු පැත්තෙන් වඩිනය වෙනවා. කුසලය බර-සාර කමෙන් අඩු යි. අකුසලේ බර-සාර කම වැඩි යි. කුසල අණු නැගිට්ටවනට පුළුවන් ලෙහෙසියෙන් ම. අකුසල අණු නැගිට්ටවනට ඒ ජාතියේ ම වේගයක් දමනට ඕන. ඒක යි කුසලයේ හිත තියනට ලේසිත් අකුසලයේ හිත තියනට අමාරුත් වෙන්නේ. අපි අමාරු වැඩේ යි කරන්නේ. අපගේ ශක්තිවල කුසල මෙන් ම අකුසල ද තිබෙන නිසා කුසලයක් කරනට යන වෙලාවට අර අකුසල ශක්තිය විසින් දෙන බලපෑම් උඩ හිත ටිකක් තරක් වෙනවා. "මොකක් ද බං අර කරන්නේ" කියන වචන කියවෙන්නේ අර අකුසලයේ බලපෑම නිසයි.

ලේ ධාතුවේ හැම අණුවක් ම කුසල ස්වරූපයට පෙරළුණු විට යි ප්‍රජාපති තත්ත්වයට පත් වෙන්නේ. අකුසල ශක්තියක් වැඩ කරලා සිත අකුසලයට හැරුණත් නැවත වරක් කුසලයක බලපෑමක් ආවොත් කුසලයට යළිත් සිත හැරෙනවා. (අකුසලයටත් ඒ විධියට යි.) ඒ අයිතිවාසි කමට මිනිසා කො පමණ අපායේ හිටියත් මිනිසා නිවන් දකින මිනිහෙක්. බය වෙන්න ඕන නැහැ. අපායෙන් එළියට එන දාට එන්නේ අර කුසල මිශ්‍රණයේ ශක්තියත් එක්ක යි. අපායෙන් දොට්ට ඇවිත් යම්කිසි දවසක සිත දියුණු කරනට ලැස්ති වූණොත් ඒ මිනිසාට අනිත් අයට වඩා ඉක්මනින් දියුණු

කරන්ට පුළුවන් වෙනවා. ඒක යි වැදගත් කම. කරන එකක් කිසිවක් අපතේ යන්නේ නැහැ. ජීවිතයේ කවදා හෝ යන්නම් හරි හොඳ හිතක් පහළ කරලා තිබුණොත් නැවත දවසක, අවස්ථාවක, හොඳ හිතක් පහළ කරන විට මේ ශක්තියත් ඒකට උදව් වෙනවා. අන්න ඒකෙනුයි අපට බොහොම ඉඩ කඩ තිබෙන්නේ. ඒ නරක කරන ශක්තිය තුළිනුයි හොඳ කරන ශක්තිය උදා වෙන්නේ.

කෙනෙක් නරකක් කළාම සමාජයට කරදර නිසා දොස් කීවත්, "ඒක ඒ මිනිසාගේ ස්වභාවයක්. ඒක නො කර බැරි එකක්." කියා සිතලා, ඒ විධියට සිත සකස්ක කරලා, ඔය කියන ප්‍රජාපති තත්වය දිගට ම, වැඩි කලක් පවත්වනවා නම්, ඊ ළඟට හැදෙන්නේ බ්‍රහ්ම තත්වය යි. බ්‍රහ්මත්වයත් ලෞකික, ලෝකෝත්තර කියලා කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා. ලෞකික බ්‍රහ්ම තත්වය කොයි වේලාවේදී හෝ කිලිටි වෙන්ට පුළුවනි. කිලිටි වෙන තත්වය අස් කරලා නැති නිසයි. නරක තෙරපගෙන, දැනට පාවිච්චි කරන හරිය පමණක් හොඳට නියාගෙන ඉන්නවා. දැන් මිනිස්සු කැලෑවල ගොවිතැන් කරනවා. වට්ට කැලේ තියෙනවා. මිනිසා පොඩ්ඩක් සුද්ධ කරගෙන ගොවිතැන් කරනවා. ගොවිතැන් කරලා ඉවර වෙන කොට එයා නැවත වාරයක් ගොවිතැන් නො කළ හොත් ආයෙත් පාරක් කැලේ වැවෙන්ට පුළුවනි. ඒ වගේ තත්වයකුයි ලෞකික බ්‍රහ්මත්වයේ තිබෙන්නේ.

බ්‍රහ්ම කියන්නේ ධ්‍යාන සිත්වලට යි. මේ ලෞකික තත්වය හදන්නේ නැති ව ලෝකෝත්තර තත්වය හදන්ට යන්ට හොඳ නැහැ. ඒ කියන්නේ වැටෙන් පනින්නේ නැති ව ගෙට ගොඩ වෙන්ට හදන එක වැරදි යි. කොහොම හරි වැටෙන් පැනල මීන ගෙට රිංගන්ට. මූලින් ම ලෞකික තත්වය පිළිබඳව යි බ්‍රහ්ම අයිතිවාසිකමේදී කතා කළේ. ලෞකික තත්වයෙන් ගිහිල්ලා නිවුණට පසුව යි ලෝකෝත්තර බ්‍රහ්මත්වයේ හිමි කම ලැබෙන්නේ. රහත් වෙන තුරු ලෝකෝත්තර බ්‍රහ්ම නාමය හිමි නැහැ. අනාගාමී පුද්ගලයා අතිනුත් ඒ තත්වයට අදාල වැරදි කෙරෙනවා. ඒවා කරන නිසා සම්පුණ් පිරසිඳු නැහැ.

මේ ලෞකික බ්‍රහ්මත්වය කියන ධ්‍යාන සිත හැදෙන්නට මීන අර කියන ප්‍රජාපති තත්වය පහු කරල යි. ශරීරයේ හැම තැන ම තියෙන ලේවල තියෙන අණුවල තියෙන්නේ උෂ්ණත්වය අඩු

අංශකය යි. ධ්‍යානයට සම්වැදුණාම එයාට ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය කියන මේ ඉන්ද්‍රිය පහ ම අමතක වෙනවා. අමතක වෙනවා කීවේ ඒ පිළිබඳ අවධානය යොමු වෙන්නේ නැහැ. යොමු කරන ශක්තිය යි මේ තැන තැනි කරලා තිබෙන්නේ. තැනි වෙලා තිබෙන්නේ. යමක් ලබන අදහස, අස්කරන අදහස යන දෙක ම නැහැ මෙයාගේ සිතේ. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක පහළ වීමට හේතුවක් තැනි නිසා, එයාගේ හිත නිරායාසයෙන් ම ඒ තත්ත්වයේ පවතින නිසා, එයාට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස ස්පර්ශ්වලට යොමු වීම් සිදුවෙන්නේ නැහැ. ඒ ඉන්ද්‍රිය පහෙන් ම සිත් පහළ කරන ශක්ති තැනි ව යනවා. එක පැත්තකට බාර දීලා නිසයි. මනෝනද්‍රියට බාර දීලා. ඕනෑ ම සිතක් වැඩ කරන්නේ මනෝනද්‍රියත් එක්ක යි, තැත්නම් මොළෙන් එක්ක යි. ධම්මාරම්මණ එක්ක යි. තමා විසින් හිත ඒ තත්ත්වයට ගැනීමට අරමුණු කළා වූ යම්කිසි නිමිත්තක් වෙයි නම් ඒ නිමිත්තේ ආශ්‍රය යි එයාට මනෝධාතුවෙන් ලැබෙන්නේ. ඒක ගැන මතක විතර යි එයාට තියෙන්නේ. මොළෙ යි හදවතෙ යි සම්බන්ධතාවය වැඩ කරන විට එයින් ලැබෙන සුඛ ආශ්වාදය නිසා, එයින් ලැබෙන සෑප වින්දනය නිසා, එයාට චූළමනා කරන්නේ නැහැ ඉන්ද්‍රියයන් පාවිච්චි කරනට. ඉන්ද්‍රිය වැඩ කරන්නේ නැති ව ගිහිත්.

මනෝනද්‍රිය විතරක් වැඩ කරන වේලාවට එයාගේ සිත කුසලාරම්මණයේ පවතිනවා. මුලින් උනන්දුවෙන් ඒ මට්ටමට සිත පවත්වනවා. ඒක අයිති දේව කොටසට යි. එහෙම උනන්දුවෙන් සිත පවත්වන විට මුළු සිරුරේ ම රූප කලාප හොඳ අතට පෙරළුණාට පසුව දැන් උනන්දු වෙන්ට ඕන නෑ. සියලු ම අණු පෙරළිලා. තව පෙරළෙන්නට අණුවක් නෑ. කොහොම ද කීවොත් වයස අවුරුදු පණස් පහ වෙන තුරු සේවය කරලා විශ්‍රාම ගත්තට පසු එයාට දැන් වැඩ කරලා වෙහෙසෙන්ට ඕන නෑ. ගෙදර ඉඳලා මාසයට වරක් ගිහිල්ලා විශ්‍රාම වැටුප් අරගෙන සැනසිල්ලේ ඉන්නවා වගෙ යි. ඒ වගේ තත්ත්වයකුයි ධ්‍යානයේ තියෙන්නේ. ඒ තත්ත්වයට දියුණු වුණාට පසු ව නිසංසල යි. ඒකට යි බ්‍රහ්ම කීවේ. බ්‍රහ්ම කියන්නට හේතුවක් තිබෙනවා. පිරිසිදු කියන එක යි බ්‍රහ්ම යන්නෙහි අර්ථය. පිරිසුදු නම් එයාට කිසි කරදරයක් නැති ව ඉන්නට පුළුවන්. ඒ බ්‍රහ්ම තත්ත්වයේ ප්‍රථම, ද්විතීය, තෘතීය, චතුර්ථ කියලා හතරක් තියෙනවා.

ශරීරයේ අණුවල මුල් අවස්ථාවේ හැදුණු අණු පරපුර දියුණු වෙලා ඒ අනුසාරයෙන් තව උපදිනවා. ශක්ති සම්පන්න වෙනවා. මුල් පරම්පරාවේදී ආරම්භ කරන කොට තිබුණු ස්වරූපය නොවෙයි. කලක් යන විට අලුත් කර කර අණු උපදිනවා. අලුත් ඒවා පිරිසිදු සිත ආරෝප කරනවා. ඒකෙන් ලැබෙන ආස්වාදය වැඩියි. ප්‍රථම, ද්විතීය, තෘතීය, චතුර්ථ (පළමු වැනි, දෙ වැනි, තුන් වැනි, සතර වැනි) ආදී වශයෙන් ධ්‍යාන බෙදුණේ මික යි. සිතේ සෞම්‍යත්වය කොයි තරම් ද කියනවා නම් ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාසවල ක්‍රියාකාරීත්වය දැනෙන්නේ නැහැ. චතුර්ථ ධ්‍යානයට සම්වැදුණු විට ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාස නවතිනවා කියලා කතාවක් තියෙනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස නැවතිලා මිනිසෙකුට ජීවත් වෙන්නට බැහැ. ඒ තරම් සියුම්, නො දැනෙන තරමේ ආශ්වාසයකුයි ඒ වෙලාවේ වැඩ කරන්නේ.

විදගීනා වඩන පුද්ගලයාට ඉතා ම සුදුසු වින්ත අවස්ථාව චතුර්ථ ධ්‍යාන අවස්ථාව යි. චතුර්ථ ධ්‍යානයෙන් ඉදිරියට ගිය හොත් විදගීනා වඩනට බැහැ. මේ රූපාවචර ධ්‍යාන යි. රූපාවචර කියන්නේ පෙරළෙන බව, වෙනස් වෙන බව දැනෙන නිසයි. හිතේ ඇති වෙන සුඛයේ නා නා තරාතිරම් පෙනෙන්නට පටන් ගත් අවස්ථාවේදී යි එයාට විදගීනා කරන්නට පුළුවන් බොහොම හොඳට. සුඛයේ තිබෙන සියුම් දේවල් සොය සොයා ඒවායේ තිබෙන අනිත්‍යය බල බලා සිත නො ඇලෙන පැත්තට හරවන්නට පුළුවනි. මේ බ්‍රහ්ම තත්ත්වයෙන් පෙන්වූයේ තවත් එක ධර්ම උපතක්. හැම වෙලාවේ ම එයාගේ ජීවිතයේ ඒ ධර්ම උප්පත්ති වෙලා තියෙනවා. මේ පුද්ගලයාට අකරතැබ්බයක් වෙලා ධ්‍යානය කැඩිලා පාපී පැත්තට හැරෙන්නට පුළුවනි. එයා ළඟ ධ්‍යාන ශක්තිය තිබෙනවා. ඒ ධ්‍යානය පිරිහුණාට ධ්‍යාන ශක්තියට අබලමක් නැහැ. නිදසුනක් ගනිනොත් කාන්දම් කැල්ලක් අතේ තබා ගෙන නොයෙකුත් විසිතුරු වැඩ කරමින් සිටි පුද්ගලයාගේ ඒ කාන්දම් කැල්ල නැහැ. කාන්දම් කැල්ල නැහැ කීවාට ඒ කාන්දම් කැල්ල ආකර්ෂණය වෙන තව කාන්දම් කැල්ලක් ලැබුණු දාට අර කාන්දම වැඩ කරනවා. සංසාරේ ඔය විධියේ ධ්‍යාන පුරුදු කරපු පුද්ගලයා පාපී ක්‍රියාවක් නිසා දුගතියට සම්බන්ධ වුණත් ඒ පාපී තත්ත්වය අවසන් වූ දාට නැවත අර ධ්‍යාන ශක්තිය වැඩ කරනවා. යම්කිසි කෙනෙක් චතුර්ථ ධ්‍යානය ගැන කතා කළොත් මෙයාට අධික උනන්දුවක්

ඇති වෙනවා. අර ශක්තිය අතීතයේ සිට තිබුණු නිසයි උනන්දුව ඇති වුණේ.

ඒ ශක්තිය වඩිනය කර ගත්ට, බාහිරෙන් තමාගේ හිතට එන දෙය නවත්තපු තරමට එයාට ඒක මතුකර ගත්ට උපකාර ලැබෙනවා. පරිසරය, ආර්ථිකය වැනි දේ තමාට හොඳ නැත්නම් තමාගේ හොඳ පාවිච්චි කිරීමට ලැබෙන නිදහස මදි. ඒක නිසයි බුදු භාමුදුරුවෝ වදාළේ දාන, නෙකමම කියන දෙකක්. නිදහස් සිතක නිදහස ගැන හිතට නිදහස ගැනීම යි දාන, නෙකමම දෙකෙන් කරන්නේ. තමා සතු ව යමක් තියෙනවා නම් ඒකට මෙහෙම කරන්ට ඕන කියලා ලොකු ලැයිස්තුවක් හදාගෙන. තදින් ඒකට බැඳිලා. යමෙකුට කෝටි ගණන් සල්ලි තියෙනවා. එයා ඒ ගැන හිතන්නේ නැහැ. ඒවා වැඩක් ආව වෙලාවට වියදම් කරනවා. කවදා හරි මැරෙනවා නේ කියලා හිතුව නම් ඒ අංශයෙන් බරක් නැහැ. ඒ සිතේ නෙකමම නිසයි එසේ සිතන්ට පුළුවන් වෙන්නේ. ඒවායින් ආශ්වාද විදින්ට උත්සාහ කිරීම ආසාව. මේවා නිසා තියෙන්නේ ලොකු දැහලිල්ලක්. බලා ඉවරයක් නැහැ. ඕවා නැති වුණාට කමක් නැහැ. ලැබුණු දෙයක් කරනවා. ජෙන දෙයක් බලනවා. නැත්නම් ඔහේ නිකම් ඉන්නවා. ඒක යි නෙකමමයේ ලකුණු. ඒ නෙකමමය හැදෙන හැටි යි. නෙකමම - දාන දෙක තිබෙනවා නම් වචන, ක්‍රියා දෙක හොඳට වැඩ කරනවා. ඒක යි සීලය ඇතුළත් කරලා තිබෙන්නේ. දානය, නෙකමමය සාර්ථක ද කියලා හොයන්නේ සීලයෙන්.

කෙනෙක් කියනවා අහවල් දවසේ සිට සල්ලි ඔක්කොම අවලංගු කරන්ට යනවා කියලා. ඒ අහපු එක්කෙනාගේ සල්ලි කෝටි ගණනක් තිබෙනවා. එයා හිතනවා සල්ලි විතරක් නො වෙයි මාත් කවදා හෝ අවලංගු වෙලා යනවා. ඒ නිසා, මුදල් අවලංගු කළාට මම මොකට ද හිත පීඩාවට පත් කර ගන්නේ? අතින් අය ජීවත් වෙන විධියට මාත් කාලය ගෙවනවා. එහෙම හිතෙනවා නම් එයාගේ ප්‍රකාශය හරි. කෙනෙකුගෙන් ලැබෙනව යි කියපු දෙය දැන් ලැබෙන්නේ නැති බව වැටහෙනවා. එ විට මේ දියුණු සිත තියෙන එක්කෙනා සිතන්නේ කොහොම ද? මං ඒක ලබන්ට බලාපොරොත්තු වුණා නො වෙයි. ලැබුණොත් ගන්ට යි අවශ්‍ය කටයුතු කළේ. නො ලැබුණොත් නො ගෙන ඉන්ටත් පුළුවනි. ඒ ප්‍රමාණයට එයාගේ නෙකමමය හරි. ඒ

පුද්ගලයා තුළ ශුද්ධ ස්වරූපය තිබෙනවා. ඒ ස්වරූපය බ්‍රහ්මත්වය යි.

ඊළඟට මේ ධර්ම ස්වරූපයේ තිබෙනවා බ්‍රහ්ම මට්ටමට අයත් ආභස්සර මට්ටම. ආභස්සර කියන්නේ සිත සන්සුන් වුණාට පසුව පුද්ගලයාට දැනෙන වින්දන ස්වරූපය යි. තමාගේ හිතේ උපන්නා වූ පැහැපත් කම තමාට රසවත් වූ වේලාව යි ආභස්සර සිත. මේවා දැන ගන්නේ වින්දනයෙන්ම යි. පහස්සර යි කියන්නේ ආලෝකයට යි. ඉස්සර අඳුරක තිබුණ සිතක් අඳුර ඉවත් වෙලා සිතේ සැප මට්ටම පෙනෙනවා. සැපය තිබෙනවා. පේන්නේ නැහැ. ඒක යි අඳුර. අඳුර යන්ට යන්ට සැපය පෙනෙනවා. පස්වණක් ප්‍රීති මට්ටමට සැපය පෙනෙන සිතක්. මේ ආභස්සර තත්ත්වයට සිත පත් වූ විට ඉදිරියට සිත දියුණුවට යන්ට ලෙහෙසි යි. වැඩියෙන් පිරිසිදු වී ඇති බව දැනෙනවා. මේක අලුත් ධර්මයක්. අලුත් ධර්ම උපදින හැටි යි බුදු භාමුදුරුවෝ එක එක පුද්ගලයා පිළිබඳ ව ජාතක පොතීන් පෙන්නුවේ. සංසාරේ කවදා වත් ඔය ක්‍රෝධය තිබුණේ නැහැ. අහවල් දවසෙ යි උමේ ක්‍රෝධ ධර්මය උපයන්නේ. උපන්න බව යි ජාතක යන වචනයේ අරුත. ඒ වගේ අපේ ජීවිතවලත් ඔය පහළ නො වූ ධර්ම තිබෙනවා. අපි දන්නේ නැහැ අපේ කොයි තරම් දුරට හොඳ ධර්ම දියුණු වෙලා ද කියලා.

දැන් සමහරු ඉන්නවා කොයි තරම් වෙන වැඩ තිබුණත් මේ ධර්ම ශ්‍රවණය එක්ක ආකර්මණය වෙන අය. ඒ කලින් ඔහොම එකක් අහලා උසස් අලුත් ධර්මයක් තිබෙන නිසයි. සංසාරේ යම්කිසි දවසක දියුණු කළ ධර්මයක මතු විම යි එයාට වැඩියෙන් ආකර්මණය වෙන්නේ. අද ඇයි මේ ධර්ම දියුණු කරන්ට බැරි? උදව්වක් නැහැ. කරන හැටි කොහොම ද දන්නේ නැහැ. නැත්නම් මෙතන ඉන්න අයට මීට කලින් මේවා දැන ගන්නා නම් මීට වඩා ඉදිරියට යන්ට තිබුණා. නමුත්, ග්‍රහණයට හසුවුණාට පසුව යි මේ ධර්මය දැන ගන්ට ලැබුණේ. දැන් ඉතින් කරන්ට දෙයක් නැහැ. හිරවෙලා ඉන්නවා. ඔය විධියට යි සංසාරේ පැවැත්ම එන්නේ. ලෝකයේ ස්වභාවයට අනුව අපි ග්‍රහණයට යටවෙලා තිබෙනවා. නිදසුනක් ගත්තොත් දැන් කඩේකට යනවා යමක් අරගෙන එන්ට. ඒක ලාබෙට ගන්නා යි කියලා හිතාගෙන එන කොට අතර මගදී මුණ ගැහුණු කෙනෙක් කියනවා ඔය භාණ්ඩය කීය ද? ඔයිට වඩා බොහොම ලාබෙට අර කඩේ ඔය වගේ

භාණ්ඩ තියෙනවා ය කියනවා. දැන් ඉතින් ඒක කලින් අරගෙන නිසා කිසිවක් කරන්ට බැහැ. ඒ වගේ තත්ත්වයක් දැන් වෙලා තිබෙන්නේ.

ධම්ම හරි හැටි තේරුම් ගන්නා තුරු එයා සංසාරයේ ගමන් කරනවා. ධම්ම හරි හැටි දැන ගන්නා තුරු එයා මූලාවක යි ජීවත් වෙන්නේ. බලා ගෙන ඉන්නවා. සාධු කියනවා. මෙහි බුදු භාමුදුරුවෝ දැකලා නිවන් දකින්නට හිතනවා. මහා කරදරයක වැටිල යි ඉන්නේ. එහෙම නැති ව ධම්ම වටහා ගත්ත හැටියේ ඒ අයට ලොකු ලාබයක් ඇති වෙනවා. ලොකු අයිතිවාසිකමක් ලැබෙනවා. දැන ගත්ත දවසේ ඉඳලා වැඩේ නිම වෙන තුරු කරනවා. එ සේ නො වී සිදු වූ මේ වැරදිල්ල නිසයි, ප්‍රමාදය නිසයි, අපට සංසාරේ බොහෝ කලක් යන්ට වෙලා තියෙන්නේ.
